

SAKSBEHANDLER
Bodil Johanne Paulsen

VÅR REF.
18/03263-1

ARK. B - Bygninger

DERES REF.

INNVALGSTELEFON

DERES DATO

VÅR DATO
04.10.2018

TELEFAKS
+47 22 94 04 04
postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

Se mottakerliste

Melding om oppstart av fredningssak for Kjeller flyplass

Med hjemmel i Lov om kulturminner av 9. juni 1978 nr. 50 §§ 15 og 19, jf. § 22, varsler Riksantikvaren oppstart av fredningssak for Kjeller flyplass, gnr./bnr. 31/104 og 31/370, i Skedsmo kommune.

Denne meldingen inneholder informasjon om foreløpig omfang av fredningssaken, følger av fredning og prosessen videre. Det er anledning til å komme med innspill til denne meldingen. Nærmere informasjon om dette følger i slutten av brevet.

Omfanget av fredningsforslaget

Fredningsforslaget omfatter følgende kulturminner:

Gnr./bnr. 31/104:

- Hærens flyskole, samtlige byggetrinn, bygningsnr. 6891357-1
- Minnesmerker foran flyskolen
- Kjørehus for fly, bygningsnr. 6865860-1
- Prøvebukkhus for motorer, bygningsnr. 150897416
- Fotobygget, bygningsnr. 150898412
- Område ved fotobygget

Gnr./bnr. 31/370:

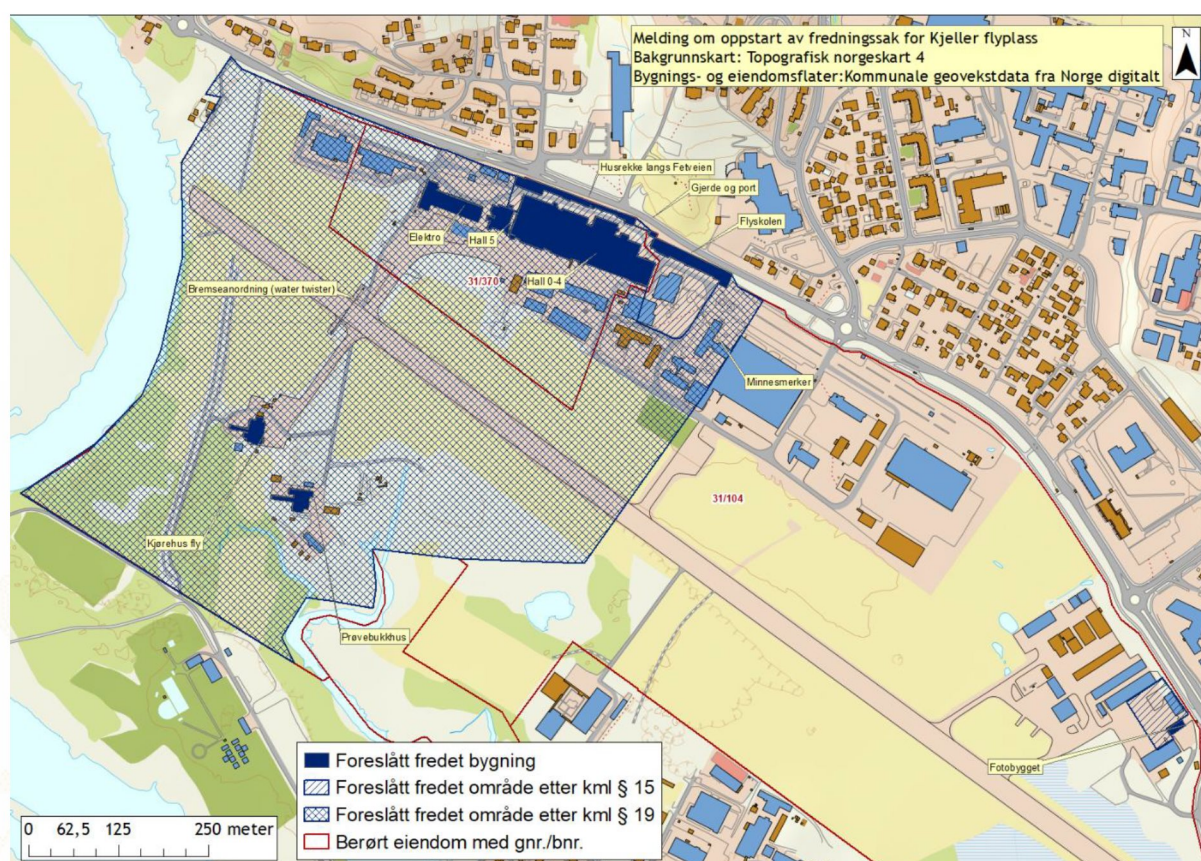
- Elektroverkstedet, bygningsnr. 150891000
- Hall 0-4, bygningsnr. 6865372
- Hall 5, bygningsnr. 150891388
- Bygningsrekke mot Fetveien, inkludert bensinanlegg, bygningsnr. 150891310
- Gjerde og port
- Område nord, ved flyskolen og hangarene
- Bremseanordning (water twister) på rullebanen

Melding om fredning etter kulturminneloven § 15 omfatter deler av Kjeller flyplass med bygninger som listet opp ovenfor, gjerde, port og bremsekrokanlegg ved rullebanen, samt utomhusområder. Bygninger som varsles fredet etter kulturminnelovens § 15 foreslås hovedsakelig med vern av eksteriører med hovedfokus på opprinnelig arkitektur og

konstruksjoner. Enkelte rom foreslås fredet med interiør: tårndelen i skolebygningen og interiøret i kjørehuset.

Områdene foreslått fredet etter kulturminneloven § 15 er et område mellom hangarene og bygningene mot Fetveien, området foran flyskolen og et område med betongbelegg tilsvarende flybataljonens flyskur.

Vestre del av flyplassen, mellom hangarene og kjøre- og prøvebukkhusene, foreslås fredet gjennom områdefredning etter kulturminneloven § 19 første ledd. Området skal ivareta sammenhengen mellom de ulike delene av flyplassen og det åpne landskapet som har vært en forutsetning for den, samt de vitenskapelige interessene i området.

Kartet viser det varslete fredningsomfang for Kjeller flyplass. Utarbeidet av Riksantikvaren.

Kort karakteristikk av kulturminnet

Kjeller flyplass ligger i Akershus fylke, Skedsmo kommune. Kjeller flyplass utgjør omtrent 1000 mål og ligger nær Lillestrøm sentrum. Området tilhørte tidligere Kjeller gård som først leide ut området til Forsvaret, og som senere kjøpte området. Flyplassarealet var opprinnelig delt av elvedraget Sogna. I dag går Sogna i rør under flyplassen, og har sitt utløp mot sør hvor den flyter ut i Nitelva. I vest grenser flyplassen mot Nitelva. Under krigen ble det bygget demning (flomvoll) mot Nitelva i tysk regi.

Nord for flyplassen ligger blant annet «flybyen» og Kjeller gård. Mot øst er flyplassområdet delt av Storgata. Området øst for Storgata er formet som et triangel og er omkranset av veier og boliger. Mot sør grenser flyplassområdet mot skoler, idretts- og friluftsanlegg, herunder Nebbursvollen og Nittebergtangenen og Statens Havarikommisjon.

Kjeller flyplass eies i dag av Aspelin Ramm (31/370) og Forsvarsbygg (31/104). Bygningene på Aspelin Ramms eiendom omfatter den tidligere flyfabrikkens lokaler. På Forsvarsbyggs eiendom ligger flyverskolen med sine tre byggetrinn, restene etter flybataljonens anlegg, samt prøvebukk- og kjørehus. Bygningene er i hovedsak enkle formålsbygg og er oppført fra flyplassens begynnelse og frem til i dag. De eldste bygningene er fra 1917 og ligger langs Fetveien.

Foruten bygninger er det en minnelund med bautaer over omkomne flyelever, Gustav von Segebaden og bombingene under andre verdenskrig. Det finnes også nærkampstillinger på flyplassen som stammer fra okkupasjonen. I tillegg er den opprinnelige porten og del av opprinnelig gjerde tatt vare på mellom tidligere vakthus og brannstasjonen. På rullebanen ligger et bremsekrokanlegg av typen «water twister» som trolig er det eneste anlegget av denne typen som fortsatt er i bruk i Norge.

Begrunnelse for melding om fredning

Det er besluttet at Forsvaret skal legge ned sin virksomhet på Kjeller flyplass. Det vil ikke være flyplassdrift på Kjeller etter nedleggelsen. Dette fører til at et stort areal nær Lillestrøm sentrum vil stå uten drift.

Skedsmo kommune er i gang med å utarbeide en kommunedelplan for området. Riksantikvaren og kommunen samarbeider om å få frednings- og planleggingsprosessen til å ivareta både vern og utvikling av området.

Kjeller flyplass utgjør et meget verdifullt kulturmiljø og som viser viktig samferdsels-, teknologisk-, sikkerhetspolitisk- og militærhistorie. Ved Kjeller flyplass kan en følge utviklingen fra de første flyforsøkene, og gjennom alle tekniske, politiske og organisatoriske endringer i norsk militær flygning fra 1912, til dagens høyteknologiske virksomhet. Kjeller flyplass er med sin kontinuerlige drift siden tidlig 1900-tall og høye alder en av verdens eldste flyplasser. Kulturminneverdiene blir forhøyet gjennom Kjellers fortid som utdanningssted for flygere og teknisk personell, produksjon av fly ved flyfabrikken, både på lisenser og etter eget design, som operativ base for Hærens flyvåpen, samt en rik krigshistorie som bombemål og base for allierte og aksemakter. Samtidig som driften ved Kjeller flyplass har tilknytning til omkringliggende forskningsinstitusjoner. Det meste av bygningsmassen ved Kjeller er robuste formålsbygg som fremstår i god stand og med mulighet for ny bruk uten at verneverdien svekkes.

Riksantikvarens bemerkninger

Omfanget av fredningen kan bli justert i løpet av fredningsprosessen. I denne prosessen skal Riksantikvaren foreta en nærmere vurdering av objektenes og anleggets verneverdi, objektenes tekniske tilstand og av fremtidige vedlikeholds- og istandsettingskostnader. Riksantikvaren skal også vurdere om det er tungtveiende samfunnsmessige hensyn som kan ha følger for fredningsomfanget. For Riksantikvaren er det viktig at eiere og andre interesserte blir hørt i prosessen og at den gode dialogen med alle partene i saken fortsetter.

Riksantikvaren ønsker at fredete bygninger skal kunne brukes – bruk er det beste vern. Det er viktig at det kan tilrettelegges for ny bruk av bygningene som samtidig ivaretar de kulturhistoriske verdiene i anlegget.

Rullebanen fredes ikke som et anlegg, men vil omfattes av en områdefredning – en beskyttelsessone rundt de fredete anleggene. Riksantikvaren har ikke myndighet til å bestemme virksomheten på Kjeller. Fredningen er ikke til hinder for fortsatt veteranflyvirksomhet.

Riksantikvaren presiserer imidlertid at en slik virksomhet må avklares med eiere og Skedsmo kommune.

Bygninger innenfor området varslet etter kulturminneloven § 19, er ikke tenkt å omfattes av fredningen.

I følge *Fredningsstrategi mot 2020 for kulturminneforvaltningen*, datert 31.1.2015, er kulturminner knyttet til temaet forsvar- og krigshistorie prioritert høyest av de ti prioriterte temaene i fredningsarbeidet mot 2020. Undertemaet Andre verdenskrig; okkupasjonsmakt og motstandskamp (1940-1945) er tillagt en særlig prioritet. Andre prioritert tema som også relevante for Kjeller flyplass er ferdsel, industri samt felleskap/demokrati.

Følger av en fredning

Vedtaket om fredning vil inneholde fredningsbestemmelser som sammen med kulturminneloven setter krav for forvaltning og vedlikehold av de fredete kulturminnene. Bestemmelsene vil ikke være til hinder for dagens drift, men det må søkes om tillatelse/dispensasjon til å sette i gang alle typer tiltak som går ut over vanlig vedlikehold, jf. kulturminneloven §§ 15a og 19 tredje ledd. For private eiere er det anledning til å søke fylkeskommunen om tilskudd til vedlikehold og istandsettingsarbeider.

For nærmere informasjon om fredning, se: <https://www.riksantikvaren.no/Fredning>

Videre saksgang

I samsvar med kulturminneloven § 22.1 annet ledd vil denne meldingen om oppstart av fredning kunngjøres i Romerikes Blad og Eidsvoll Ullensaker Blad. Merknader og innspill til meldingen om oppstart av fredningssak sendes Riksantikvaren innen **seks uker** fra mottak av denne meldingen.

Merknader og innspill sendes:
elektronisk: postmottak@ra.no, eller
pr. post: Riksantikvaren, Postboks 1483 Vika, 0116 Oslo.

Riksantikvaren ønsker innspill til omfanget av bygninger, andre objekter og områdene. Nye innspill kan påvirke omfanget.

Etter at fristen er utløpt, vil Riksantikvaren utarbeide et forslag til fredning. Dette vil bli utarbeidet i dialog mellom eierne, andre interessenter og Riksantikvaren. Fredningsforslaget vil bli sendt på høring til berørte parter og lagt ut til offentlig ettersyn. Før Riksantikvaren fatter vedtak om fredning, skal forslaget oversendes kommunestyret i Skedsmo kommune for politisk behandling.

Vennlig hilsen

Jørn Holme

Ulf Holmene
fung. avdelingsdirektør

Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
Akershus fylkeskommune		Postboks 1200 Sentrum	0107 OSLO
Aspelin Ramm eiendom AS		Postboks 389 Sentrum	0102 OSLO
Forsvarsbygg		Postboks 405 Sentrum	0103 OSLO
Forsvarsdepartementet		Pb 8126 Dep	0032 OSLO
Forsvarsmuseet		Bygning 62Akershus festning	0181 OSLO
Fortidsminneforeningen - Oslo og Akershus avdeling		Vøienvolden gårdMaridalsveien 120	0461 OSLO
Kjeller flyhistoriske kulturpark		Postboks 10	2027 KJELLER
Klima- og miljødepartementet		Postboks 8013 Dep	0030 OSLO
Norsk Luftfartsmuseum		Postboks 1124	8001 BODØ
Samferdselsdepartementet		Postboks 8010 Dep	0030 OSLO
Skedsmo kommune		Postboks 313	2001 LILLESTRØM